

Samråd i Grønlandsudvalget den 5. december 2014

Det talte ord gælder

Jeg er glad for, at vi har mulighed for at drøfte spørgsmålet om det amerikanske udbud af en ny kontrakt for levering af serviceydelser til Thulebasen på dette samråd.

Jeg vil gerne komme med nogle indledende betragtninger, før jeg adresserer de konkrete samrådsspørgsmål, som Annette Vilhelmsen, Finn Sørensen og Johan Lund Olsen har stillet. Herudover kan jeg også henvise til besvarelsen af de 18 udvalgsspørgsmål.

* * *

Hvis vi først tager de historiske briller på: Det tætte samarbejde mellem på den ene side Grønland og Danmark og på den anden side USA blev formaliseret med indgåelsen af forsvarsaftalen i 1951. Med denne aftale blev man enig om de overordnede rammer for det amerikanske forsvars tilstedeværelse i Grønland.

Forsvarsaftalen er et delelement i den transatlantiske sikkerhedsstruktur, som skulle vise sig at være af stor betydning i de mange efterfølgende årtier. Thulebasen har hermed ydet et væsentligt bidrag til at sikre fælles sikkerhed og transatlantisk stabilitet. Det gør den stadig, selvom verden har ændret sig markant siden den Kolde Krig. Blandt andet via Thulebasen har Grønland og Danmark bidraget til opretholdelsen af vores kollektive sikkerhed. Den sikkerhed har vi nydt godt af.

Der er tale om et samarbejde, som går begge veje. Der er derfor også løbende fra grønlandsk og dansk side blevet lagt vægt på, at den amerikanske tilstedeværelse er kommet og fortsat kommer Grønland og det grønlandske samfund til gode.

Det gælder ikke kun økonomisk, men også på personelsiden. Det er i et aftalekompleks helt tilbage fra 1956 fastslået, at der på basen kun undtagelsesvist kan ansættes arbejdere, som ikke er danske eller amerikanske statsborgere. Det er i den forbindelse givet, at man fra amerikansk side igennem alle årene har udstationeret amerikanske soldater til basen. Vi har dog samtidig fra grønlandsk og dansk side lagt vægt på, at der til de mange støttefunktioner, som en base af en sådan karakter har brug for, anvendes grønlandsk og dansk arbejdskraft i videst muligt omfang.

Der udspringer fra forsvarsaftalen og tillæggene hertil to centrale samarbejdsfora, hvor Grønland, Danmark og USA samarbejder. De hedder henholdsvis Permanent Committee og Joint Committee. Det er blandt andet hér, at Grønland og Danmark til stadighed sikrer, at amerikanernes tilstedeværelse kommer Grønland og det grønlandske samfund til gode. Det har vi hidtil gjort - og det vil vi fortsætte med at gøre.

* * *

I den seneste aftale mellem parterne [fra december 2013] er det gjort klart, at selskaber, der vil betragtes som berettiget til at ansøge om servicekontrakten, skal være registreret i Rigsfællesskabet i enten det Centrale Virksomhedsregister eller Det Grønlandske Erhvervsregister. Det er med til at sikre, at de anvendte midler også gør gavn i det land, hvor basen er placeret.

Ved tidligere budrunder har Udenrigsministeriet certificeret interesserede tilbudsgivere med henblik på at bekræfte, at virksomhederne opfyldte betingelsen om grønlandsk/ dansk tilhørsforhold. Det gjorde sig også gældende for den nuværende servicekontrakt ved Thulebasen, som blev påbegyndt i 2005. Den varetages som bekendt af selskabet Greenland Contractors I/S, som er delvist ejet af Selvstyret.

Udbudsprocessen er blevet opdateret i 2013. Det blev den som resultat af en aftale mellem Danmark og USA i form af en brevveksling fra december 2013.

Brevvekslingen er oversendt til udvalget i forbindelse med min besvarelse af de tidligere nævnte spørgsmål. Når vi fra dansk side vurderede, at det var nødvendigt at opdatere den hidtidige praksis, skyldtes det navnlig et behov for at sikre, at Danmark ikke kunne blive beskyldt for at fortrinsbehandle danske virksomheder i forhold til andre EU-virksomheder i strid med EU-retten.

”Køb dansk” klausuler var ikke helt ualmindelige, før vi blev medlem af EU. Nogle af disse klausuler har i praksis overlevet upåagtet efter medlemskabet af EU. Men efterhånden som der kommer mere konkurrence og kommerciel interesse på et område, bliver virksomheder og myndigheder opmærksomme på behovet for at rette til for at sikre efterlevelse af EU-rettens forbud mod diskrimination. Det gælder også i Danmarks relationer til lande og områder uden for EU, hvad enten vi taler om udviklingsbistand til Afrika eller drift af en militærbase i Grønland. Ellers risikerer myndighederne retssager og erstatningskrav fra virksomheder i EU.

På baggrund af forespørgsler fra virksomheder og advokater om forståelsen af kravet om dansk/grønlandsk nationalitet og Udenrigsministeriets rolle i forhold til det amerikanske udbud på Thulebasen bad Udenrigsministeriet i sommeren 2013 om en udtalelse fra Kammeradvokaten vedrørende de udbuds- og EU-retlige forhold.

På baggrund af udtalelsen fra Kammeradvokaten og møder herom i efteråret 2013 nåede Udenrigsministeriet til den konklusion, at Danmark ikke i varetagelsen af danske eksterne relationer kunne fortsætte med at fortrinsbehandle danske virksomheder i forhold til andre EU-virksomheder. Når det gjaldt varetagelsen af grønlandske interesser, var det Kammeradvokatens og Udenrigsministeriets vurdering, at der var et større juridisk råderum, fordi Grønland som bekendt ikke er medlem af EU.

Udenrigsministeriet tog derfor initiativ til drøftelser med USA for at undersøge, hvordan vi kunne tilpasse proceduren for udbuddet af serviceaftalen på Thulebasen på en måde, som i videst muligt omfang opretholdt status quo af hensyn til grønlandske – ikke danske – interesser. Det skete i tæt kontakt med Grønlands myndigheder, som har været inddraget i hele processen.

Det skulle for det første gøres klart i aftalegrundlaget, at kravet om, at virksomheden skal være dansk/grønlandsk, er begrundet i et ønske om at sikre Grønland og det grønlandske samfund det størst mulige udbytte af samarbejdet om Thulebasen. Vi drøftede med USA, om man kunne indskrænke udbuddet til kun at være åbent for grønlandske virksomheder. Dette ville efter USA's opfattelse være for snævert, og det blev derfor fastholdt – af hensyn til grønlandske og amerikanske, ikke danske – interesser, at udbuddet ikke kun var åbent for grønlandske, men også danske virksomheder.

For det andet skulle opdateringen skabe en klarere rollefordeling, hvor det blandt andet var et hensyn, at Danmark ikke længere skulle have en certificeringsrolle, der kunne være i strid med EU-retten. Det blev aftalt, at USA skulle overtage certificeringsrollen. Samtidig blev kriterierne for udvælgelsen præciseret efter amerikansk ønske.

Der blev på grundlag af den amerikanske tekst fastlagt to betingelser, som virksomhederne skulle opfylde for at være dansk/grønlandske. De to kriterier handler dels om virksomhedens etablering som selskab i Danmark eller Grønland, dels om bankforbindelse i Danmark eller Grønland. Når det gælder etableringskriteriet, skal der være tale om en virksomhed med hovedkontor i Kongeriget Danmark, og der ikke må være tale om en virksomhed, der er registreret som et datterselskab af et udenlandsk selskab.

Der er tale om et amerikansk udbud, som foregår efter amerikanske udbudsregler i en lukket budrunde. Kriterierne fra brevvekslingen mellem Danmark og USA indgår i de amerikanske udbudsbetingelser. De udgør et bindende krav, der er reguleret af amerikansk udbudsret og undergivet amerikanske procedurer og jurisdiktion. Hvis betingelserne ikke er opfyldt, må man gå ud fra, at den amerikanske ordregivers valg af udbyder er ugyldig efter amerikansk ret.

Det er vigtigt for mig at understrege, at jeg ikke kan udtale mig om den konkrete klagesag, mens den verserer. Men jeg kan sige generelt, at vi har taget sagen op med amerikanerne på højt niveau. Det kommer jeg tilbage til.

* * *

Dette leder mig frem til at berøre det første delspørgsmål, som er blevet stillet i dette samråd. Her spørges til de grønlandske og danske myndigheders opgaver i forbindelse med *forhandlingen* af den nye servicekontrakt.

Som nævnt har USA, Grønland og Danmark været enige om rammerne for udbudsprocessen – herunder betingelsen om, at der skal være tale om en virksomhed med grønlandsk/dansk tilhørsforhold. Der har også været enighed mellem de tre lande om kriterierne, der skal anvendes for at fastlægge dette.

Men eftersom der er tale om et *amerikansk* udbud, har de grønlandske og danske myndigheder ikke haft en rolle i forhandlingen af eller beslutningen om tildelingen af kontrakten.

Udenrigsministeriet og Grønlands Selvstyre blev orienteret om udfaldet af udbuddet, *efter* at man fra amerikansk side havde truffet sin beslutning – i øvrigt på samme tidspunkt som offentliggørelsen i en pressemeddelelse. I den forbindelse er jeg også nødt til at sige, at det ikke er den danske regerings opgave at sikre én bestemt virksomheds placering i en udbudsrunde. Det regeringen kan have en forventning om – og har en forventning om – er, at USA vil efterleve vores fælles aftaler og håndhæve betingelserne i udbuddet, således at Grønland og det grønlandske samfund får størst muligt udbytte af samarbejdet om basen.

Som jeg indledningsvist sagde, er der jo netop tale om et samarbejde, der går begge veje.

* * *

Vi har fra Udenrigsministeriets – og Grønlands Selvstyres – side været i kontakt med en række virksomheder, som også har fremsendt tilbud, men altså ikke er blevet udvalgt. Virksomhederne har gjort indsigelser over afgørelsen til de amerikanske myndigheder. Og disse indsigelser omhandler netop spørgsmålet om ejerskabsforholdet i det selskab, man fra amerikansk side i første omgang har tildelt kontrakten.

Pt. er sagen derfor under behandling hos en amerikansk klagemyndighed, som efter amerikanske regler har en frist på 100 dage til at granske udbudsprocessen og komme med sin anbefaling. Eftersom der er tale om et amerikansk udbud, er det ikke et anliggende for den danske regering at blande sig i en sådan klagesag. Jeg har tillid til, at virksomhedernes indsigelser tages alvorligt i de amerikanske myndigheders behandling af sagen.

Hvad angår implikationerne for arbejdsmarkeds- og overenskomstforholdene ligger det dog fast, at den virksomhed, som vinder udbuddet, vil skulle overholde de gældende regler og love i Grønland. Det gælder også på arbejdsmarkedsområdet.

Det er samtidig min klare forventning, at serviceleverandøren som hidtil vil anvende grønlandsk arbejdskraft i videst muligt omfang. Jeg har også de samme forventninger om, at serviceleverandøren fortsat vil tilbyde elev- og praktikpladser på basen. I praksis har det været undtagelsen, at amerikanske statsborgere er blevet anvendt – og fra amerikansk side er det også klart tilkendegivet, at man ønsker grønlandsk arbejdskraft anvendt i videst muligt omfang. Det er kommunikeret både til Grønland og Danmark, ligesom det fremgår af udbudsmaterialet.

* * *

Der spørges i dette samråd endvidere til de økonomiske konsekvenser for det grønlandske samfund. Til det vil jeg for det første sige, at klagesagen endnu ikke er afsluttet, hvorfor det ikke er muligt for mig at kommentere på udfaldet af udbudsprocessen. For det andet vil jeg fremhæve, at der ikke ud fra de nuværende oplysninger er grundlag for at konkludere, at en ny servicekontrakt principielt vil indebære et større økonomisk tab for Grønland end den del af overskuddet, som Grønlands Selvstyre hidtil har haft – altså i kraft af Selvstyrets medejerskab af Greenland Contractors I/S.

Som nævnt er ét af kravene til en ny serviceleverandør, at der skal være tale om en grønlandsk eller dansk virksomhed. Skattegrundlaget for Grønland vil som udgangspunkt dermed forblive det samme, uanset hvilket dansk/grønlandsk selskab, der måtte vinde den endelige kontrakt.

Jeg vil i den forbindelse gerne understrege, at der generelt vil gælde det samme som hidtil med hensyn til skat, arbejdskraft, arbejdsret og overenskomstforhold. Disse forhold er der ikke ændret ved med aftalen fra december 2013.

Det er dog ikke nyt, at antallet af ansatte på Thulebasen varierer. Hvor der i 1960'erne befandt sig cirka 10.000 personer på Thulebasen, var dette tal ved årtusindeskiftet faldet til 1.000. Den seneste opgørelse viser, at der lige nu befinder sig cirka 600 personer på basen. Alt andet lige må det også forventes at blive afspejlet i de behov, som en serviceleverandør skal honorere – og dermed i behovet for servicearbejdere på basen. Med det in mente kan det derfor ikke udelukkes, at skatteindtægterne vil falde yderligere på langt sigt.

* * *

Endelig omhandler samrådsspørgsmålet de skridt, regeringen har taget, og agter at tage i sagen.

Som nævnt har Udenrigsministeriet og Grønlands Selvstyre på virksomhedernes foranledning mødtes med de virksomheder, der ikke i første omgang har fået tildelt servicekontrakten. Vi tager virksomhedernes bekymring meget alvorligt. Derfor er sagen blevet rejst på højt niveau overfor amerikanerne, både her i København og i Washington.

Formålet har været at sikre, at virksomhedernes indsigelser bliver taget alvorligt i den videre proces. Virksomhederne har nogle berettigede forventninger i henhold til udbudsmaterialet, hvilket vi har kommunikeret i klar tale til amerikanerne. Derudover har formålet også været at sikre Grønland og det grønlandske samfunds interesser i overensstemmelse med vores aftaler med USA.

Amerikanerne er ikke i tvivl om den betydning, vi tillægger sagen fra dansk og grønlandsk side. Hvis der er begået fejl, skal de selvfølgelig rettes.

Grønlands myndigheder har været med i hele processen og til alle drøftelser af sagen, herunder med USA. Jeg vil naturligvis sikre, at Grønland også fremover inddrages tæt i dialogen.

* * *